

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи
Задорожний З.-М.В.

2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни
**«ТЕОРІЇ ТА КОНЦЕПЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО
ОБЛІКУ»**

**рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)
галузь знань – 07 Управління і адміністрування
спеціальність – 071 Облік і оподаткування
освітньо-наукова програма – Облік і оподаткування**

**СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Теорії і концепції бухгалтерського обліку»**

Дисципліна – Теорії і концепції бухгалтерського обліку	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 07 «Управління і адміністрування»	статус дисципліни Обов’язкова дисципліна циклу професійної підготовки Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 1	Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»	Рік підготовки: <i>Денна – 1</i> Семестр: <i>Денна – 2</i>
Кількість змістових модулів – 2	Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)	Аудиторні години – 45 год.
Загальна кількість годин – 150 год.		Самостійна робота: <i>Денна – 105 год.</i>
Тижневих годин – 10 год., з них аудиторних – 3 год.		Вид підсумкового контролю – екзамен

1. Мета і завдання вивчення дисципліни «Теорії і концепції бухгалтерського обліку»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою вивчення курсу «Теорії і концепції бухгалтерського обліку» є формування у аспірантів системи знань з теорії бухгалтерського обліку, принципів та концепцій щодо ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Програма дає можливість зорієнтувати аспірантів на найбільш повне освоєння теоретичних питань розвитку теорій бухгалтерського обліку, формування його концепцій, пошуку подальших напрямів вдосконалення обліково-аналітичної роботи.

2.2. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовами для вивчення дисципліни служить освоєння таких дисциплін як «Філософія науки», «Методологія та організація наукових досліджень». «Іноземна мова в наукових дослідженнях». Паралельно з даною дисципліною аспіранти освоюють «Облік та оподаткування в управлінні підприємством», «Аналіз і аудит: теоретико-методологічний аспект».

2.3. Найменування компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

- здатність здійснювати теоретичне обґрунтування основних теорій та концепцій бухгалтерського обліку, давати їм оцінку, визначати їх роль та перспективи подальшого розвитку.

2.4. Результати навчання

В результаті вивчення дисципліни аспіранти повинні:

- глибоко розуміти особливості формування та розвитку теорій бухгалтерського обліку, облікових концепцій у різних наукових школах в Україні й за рубежом.

2.5. Завдання вивчення дисципліни

Основні завдання навчально-наукової дисципліни полягають у тому, щоб на належному рівні надати аспірантам і пошукувачам навчальний матеріал стосовно діючих світових теорій та концепцій бухгалтерського обліку, напрямів та перспектив розвитку та удосконалення в Україні обліку та оподаткування в умовах постіндустріальної глобалізованої економіки.

3. Програма дисципліни «Теорії і концепції бухгалтерського обліку»

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Бухгалтерський облік як наука, її теоретико-методологічні основи

Основні поняття щодо формування та розвитку науки - предмет, метод, парадигма, концепція, методологія, методика, техніка, організація. Бухгалтерський облік як наука. Становлення науки про бухгалтерський облік та її взаємозв'язок з іншими науками. Теорія бухгалтерського обліку. Теоретико-методологічні основи науки про бухгалтерський облік. Сутність предмета бухгалтерського обліку, що розкривається через його об'єкти – активи, капітал, зобов'язання, господарські процеси, витрати, доходи. Поняття про метод науки. Метод бухгалтерського обліку. Система елементів методу бухгалтерського обліку та їх взаємозв'язок з етапами облікового процесу. Методичні прийоми бухгалтерського обліку. Класифікація загальнонаукових, частково наукових методів дослідження та розрахунково-аналітичних прийомів. Структура методів дослідження облікової інформації. Взаємозв'язок методичних прийомів бухгалтерського обліку.

Література: [4; 6; 7; 8; 9; 11; 12; 14; 15; 16, с.4-30].

Тема 2. Еволюція розвитку теорії бухгалтерського обліку

Виникнення науки про господарський облік. Уніграфічна, камеральна та диграфічна парадигми обліку. Бухгалтерський облік як наука та практична діяльність. Основні підходи до вивчення історії бухгалтерського обліку, які використовувались у різні часи: філософський, документальний, синтетичний та аналітичний. Основні етапи розвитку обліку як науки і практичної діяльності. Лука Пачолі та його опис подвійної бухгалтерії. Чотири основні періоди розвитку бухгалтерського обліку. Характерні особливості науки про бухгалтерський облік та його відмінності від інших наук:

Література: [4; 6; 7; 13; 14; 15; 16, с.31-46].

Тема 3. Аналіз теорій бухгалтерського обліку

Парадигмальний підхід у розвитку теорій бухгалтерського обліку та звітності. Проста натуральна бухгалтерія, камеральна бухгалтерія, проста монетарна бухгалтерія, подвійна статична бухгалтерія, подвійна динамічна бухгалтерія, подвійна інформаційно-динамічна бухгалтерія. Облікові теорії в наукових школах: континентальній (італійській, німецькій, французькій), англо-американській, російській, українській, ісламській, інших облікових школах. Класифікація теорій бухгалтерського обліку та їх характеристика. Теорії формування бухгалтерської звітності.

Література: [1; 2; 3; 5; 7; 13; 16, с.47-82].

Змістовий модуль 2.

Тема 4. Проблемні аспекти і перспективи розвитку теорії бухгалтерського обліку

Нові підходи в теорії бухгалтерського обліку. Теорія і методологія бухгалтерського обліку в умовах постіндустріальної економіки. Нові об'єкти бухгалтерського обліку. Бухгалтерський облік в умовах цифризації економіки. Методологічні проблеми бухгалтерського обліку на сучасному етапі економічного розвитку України. Передумови подальшого розвитку бухгалтерського обліку. Інституційна модель бухгалтерського обліку. Сучасні концепції і тенденції розвитку бухгалтерської звітності. Система теорій бухгалтерської звітності.

Література: [1; 2; 3; 5; 6; 7; 13; 14; 16, с.83-98].

Тема 5. Концептуальні підходи до формування системи бухгалтерського обліку в Україні

Наукові підходи до формування концепції бухгалтерського обліку. Характеристика окремих елементів концепції: методології дослідження, методів проведення досліджень, принципів організації дослідження. Формування та характеристика сучасних концепцій бухгалтерського обліку: управлінської, фінансової та податкової концепцій. Роль обліку в оподаткуванні підприємств. Розвиток, напрями та перспективи удосконалення обліку в Україні.

Література: [1; 2; 3; 4; 10; 13; 14; 16].

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Теорії і концепції бухгалтерського обліку» (денна форма навчання)

Назва теми	Кількість годин	
	Аудиторні години	Самостійна робота
Змістовий модуль 1.		
Тема 1. Бухгалтерський облік як наука, її теоретико-методологічні основи	8	22
Тема 2. Еволюція розвитку теорії бухгалтерського обліку	8	22
Тема 3. Аналіз теорій бухгалтерського обліку	9	21
Змістовий модуль 2.		
Тема 4. Проблемні аспекти і перспективи розвитку теорії бухгалтерського обліку	10	20
Тема 5. Концептуальні підходи до формування системи бухгалтерського обліку в Україні	10	20
Разом	45	105

5. Самостійна робота

Тематика	К-сть годин
1. Дайте визначення поняттям « наука», «теорія», «наукова теорія».	2
2. Що Ви розумієте під науковим принципами, науковими концепціями та науковими парадигмами?	2
3. У чому різниця між методологією, методикою, технікою та організацією наукової діяльності?	2
4. Дайте визначення теорії бухгалтерського обліку.	1
5. Які ознаки бухгалтерського обліку як самостійної науки?	2
6. Який зв'язок бухгалтерського обліку з іншими науками?	2
7. Що є предметом і об'єктами бухгалтерської науки?	2
8. Які особливі методи і прийоми використовуються в бухгалтерському обліку, що відрізняє його від інших наук?	2
9. Які загальнонаукові методи використовуються в бухгалтерському обліку?	2
10. У чому різниця між розрахунково-аналітичними та документальними методами дослідження?	1
11. Що включають органолептичні прийоми дослідження?	1
12. Методичні прийоми узагальнення, оцінювання і реалізації результатів наукових досліджень та їх характеристика.	2
13. Постулати в бухгалтерському обліку.	2
14. Коли виник облік і які його тодішні парадигми?	2
15. Охарактеризуйте етапи і періоди розвитку бухгалтерського обліку як науки.	2
16. Який період піднесено до початку розвитку теорії бухгалтерського обліку і чому?	2
17. Який вклад Луки Пачолі у розвиток теорії бухгалтерського обліку?	2
18. Поясніть передумови перетворення бухгалтерського обліку у науку.	2
19. Що символізує герб бухгалтера і чий це проект?	1
20. Якими парадигмами характеризуються етапи розвитку теорії бухгалтерського обліку?	2
21. Чим відрізняються проста натуральна, проста монетарна та камеральна наукові парадигми обліку?	2
22. Чим відрізняються подвійна статична, подвійна динамічна та інформаційно-динамічна парадигми обліку?	2
23. Що таке наукові школи та які їх види у сфері теорії обліку?	2
24. Дайте характеристику, назвіть представників і їх досягнення Італійської бухгалтерської наукової школи.	2
25. Дайте характеристику, назвіть представників і їх досягнення Французької бухгалтерської наукової школи.	2
26. Дайте характеристику, назвіть представників і їх досягнення	2

Німецької бухгалтерської наукової школи.	2
27.Дайте характеристику, назвіть представників і їх досягнення Північноамериканської бухгалтерської наукової школи.	2
28.Дайте характеристику, назвіть представників і їх досягнення Південноамериканської бухгалтерської наукової школи.	2
29.Дайте характеристику, назвіть представників і їх досягнення Ісламської бухгалтерської наукової школи.	2
30.Дайте характеристику, назвіть представників і їх досягнення Російської бухгалтерської наукової школи.	2
31.Китайська облікова наукова школа та її розвиток.	2
32.Минулі та сучасні національні бухгалтерські наукові школи та їх представники.	1
33.Ознаки класифікації облікових теорій.	4
34.Класифікація теорій бухгалтерського обліку за С.Ф. Легенчуком.	2
35.Класифікація теорій бухгалтерського обліку за Е.С. Хендріксом та М.Ф. Ван Бредою .	1
36.Класифікація теорій обліку за М.Р. Метьюсом та М.Х.Б. Перерою.	2
37.Характеристика теорій формування бухгалтерської звітності.	2
38.Сучасні підходи в теорії бухгалтерського обліку.	3
39. Характерні риси постіндустріальної економіки та їх вплив на розвиток теорії бухгалтерського обліку.	3
40. Інституційна модель бухгалтерського обліку та звітності.	3
41. Комунікаційна модель бухгалтерського обліку та звітності.	3
42.Еволюційно-адаптивна теорія бухгалтерського обліку та звітності.	4
43.Концепція як наукова категорія, концепція бухгалтерського обліку, її види та принципи формування.	3
44.Управлінська концепція бухгалтерського обліку, її характерні ознаки та сфера застосування.	2
45.Фінансова концепція бухгалтерського обліку, її характерні ознаки та сфера застосування.	3
46.Податкова концепція бухгалтерського обліку, її характерні ознаки та сфера застосування.	2
46. Роль обліку в оподаткуванні суб'єктів господарювання.	3
47.Які завдання ставляться перед розробкою нової Концепції бухгалтерського обліку?	2
48. Назвіть найважливіші елементи (складові) Концепції розвитку бухгалтерського обліку в Україні.	3
49.Визначіть найважливіші етапи розвитку бухгалтерського обліку в історії України.	2
50.Які перспективні напрями розвитку та удосконалення бухгалтерської науки можете назвати?	2
Разом	105

6. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Теорії і концепції бухгалтерського обліку» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- аналітичні звіти, реферати;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- виступи на наукових заходах;
- екзамен.

7. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Теорії і концепції бухгалтерського обліку» визначається за шкалою оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою		За шкалою ECTS
	Іспит	Залік	
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
85-89	добре		B (дуже добре)
75-84			C (добре)
65-74			D (задовільно)
60-64	задовільно		E (достатньо)
35-59	незадовільно	незараховано	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34			F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Презентаційні матеріали по всіх темах курсу	1-5
2.	Методичні рекомендації для проведення практичних занять з курсу «Теорії і концепції бухгалтерського обліку» для підготовки докторів філософії зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» / Укладач Я.Д. Крупка. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 20 с.	1-5
3.	Опорний конспект лекцій з курсу «Теорії і концепції бухгалтерського обліку» / Укл. Крупка Я.Д. 130 с.	1-5
4.	Індивідуальні завдання курсу «Теорії і концепції бухгалтерського обліку» / Укл. Крупка Я.Д.	1-5
5.	Методичні рекомендації для самостійної роботи з курсу «Теорії і концепції бухгалтерського обліку» для спеціальності 071 «Облік і оподаткування» / Укладач Я.Д. Крупка. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 25 с.	1-5
6.	Електронний навчально-методичний комплекс з курсу «Теорії і концепції бухгалтерського обліку»	1-5
7.	Мультимедійний екран	1-5

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ:

Основні:

1. Бондар М. Сучасні тенденції розвитку теорії обліку, аналізу та аудиту. Економічний аналіз. 2010. Вип. 6. С. 13-16.
2. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: Монографія. К.: Центр учбової літератури, 2007. 522 с.
3. Гуцайлюк З.В. Облік і контроль у ринковій економіці: елементи концепції : Монографія. Тернопіль: Крок, 2013. 176 с.
4. Корягін М.В., Куцик П.О. Проблеми та перспективи розвитку бухгалтерської звітності : монографія. Київ: Інтерсервіс, 2016. 276 с.
5. Крупка Я.Д. Консолідована звітність у постіндустріальній економіці. Економічний аналіз. Збірник наукових праць ТНЕУ. Том 22, № 1. Тернопіль, 2015. С.174-180.
6. Легенчук С.Ф. Теорія і методологія бухгалтерського обліку в умовах постіндустріальної економіки: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2010. 652 с.
7. Малюга Н.М. Бухгалтерський облік в Україні: теорія й методологія, перспективи розвитку : Монографія. Житомир: ЖДТУ, 2005. 548 с.
8. Палий В.Ф., Соколов Я.В. Введение в теорию бухгалтерского учета: монография. М.: Финансы, 1979. 304 с.
9. Палий В.Ф., Соколов Я.В. Теория бухгалтерского учета: учеб. Пособие. М.: Финансы и статистика, 1984. 279 с.
10. Семанюк В.З. Інформаційна теорія в постіндустріальному суспільстві: Монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 392 с.
11. Соколов Я.В. Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней: Учебн. пособие для вузов. М.: Аудит, ЮНИТИ, 1996. 638 с.
12. Соколов Я.В. История развития бухгалтерского учета. М.: «Финансы и статистика», 1985. 367 с.
13. Теорії бухгалтерського обліку: студії: Монографія / Г.П. Журавель, П.Я. Хомин. Тернопіль: Економічна думка, 2008. 400с.
14. Хендриксен Э.С., Ван Бреда М.Ф. Теория бухгалтерского учета: Пер. с англ. / Под ред. проф. Я.В. Соколова. М.: Финансы и статистика, 2000. 576 с.
15. Концепція розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту в Україні: моногр. / З.В. Задорожний, Я.Д.Крупка, І.Я.Омецінська. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 320 с.
16. Крупка Я.Д. Теорії і концепції бухгалтерського обліку: опорний конспект лекцій. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 130 с.
17. Стан і перспективи розвитку вітчизняної системи обліку: монографія / З.В. Задорожний, Я.Д.Крупка, І.Я.Омецінська. Тернопіль: ТНЕУ, 2013. 310 с.

Додаткові:

18. Крупка Я.Д. Про облікову інтерпретацію принципу безперервності діяльності підприємства // Теорія і практика бухгалтерського обліку, аналізу й аудиту: матеріали УІІ Міжнародної наук.-прак. конференції. Львів: ЛКА. 2014. С. 36 - 39.

19. Крупка Я.Д. Теоретичні основи бухгалтерської науки . Стан і перспективи розвитку бухгалтерського обліку в умовах глобалізації. Монографія. / З.-М. В. Задорожний, Я. Д. Крупка, І.Я. Омецінська та ін. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. С. 7-15.
20. Крупка Я.Д., Назарова І.Я. Облік і звітність в корпоративному управлінні: інвестиційний аспект. Концептуальні основи розвитку системи бухгалтерського і управлінського обліку та звітності: монографія / за ред. проф.. З.-М.В. Задорожного. Тернопіль: ТНЕУ. Економічна думка, 2019. С. 37-44.
21. Петрук О.М. Гармонізація національних систем бухгалтерського обліку : монографія. Житомир: ЖДТУ, 2005. 420 с.
22. Пилипенко Л.М. Розвиток концепцій побудови системи публічної звітності корпорацій в умовах постіндустріальної економіки : монографія. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. 336 с.
23. Розвиток обліку, аналізу і аудиту суб'єктів суспільного інтересу: монографія. Житомир: ЖДТУ, Вид Євенок О.О., 2017. 264 с.
24. Рудницький В.С. та ін. Удосконалення системи бухгалтерського обліку, аналізу і контролю як інформаційного забезпечення управління суб'єктами господарювання : монографія; за ред. д-ра екон. наук, проф. В. С. Рудницького. Львів, ГАЛИЧ-ПРЕС, 2018. 275 с.
25. Цьомпа Павло. Нариси економетрії і побудована на національній політекономії теорія бухгалтерського обліку / Пер. з нім. Я. Гончарук, І. Копич, Г. Башнянин, І. Яремко. Львів: Каменяр, 2001. 223 с.
26. Яремко І.Й. Економічні категорії в методології обліку: монографія. Львів: Каменяр, 2002. 192 с.
27. Shirley Carlon , Rosina McAlpine , Chrisann Lee , Lorena Mittrione , Ngaire Kirk , Lily Wong (2019). Financial Accounting : Reporting, Analysis And Decision Making. 6th Edition. John Wiley & Sons Australia Ltd. Milton, QLD, Australia. 1216 p.
28. Ken Trotman , Elizabeth Carson , Michael Gibbins (2015). Financial Accounting : An Integrated Approach. 6th edition. Cengage Learning Australia. South Melbourne, Australia. 776 p.
29. Tracie Miller-Nobles , Brenda Mattison , Ella Mae Matsumura (2018). Horngren's Financial & Managerial Accounting, The Managerial Chapters, Global Edition. Pearson Education Limited. Harlow, United Kingdom. 864 p.
30. Ken Trotman , Elizabeth Carson , Michael Gibbins (2016). Study Guide for Trotman Financial Accounting: An Integrated Approach. 11 Revised edition. Cengage Learning Australia. South Melbourne, Australia. 458 p.
31. Don Hansen , Maryanne Mowen , Dan Heitger (2015). Cornerstones of Managerial Accounting. CENGAGE Learning Custom Publishing. Mason, OH, United States. 816 p.
32. Horner David (2017). Accounting for Non-Accountants. 1th Revised edition. London, United Kingdom. Kogan Page Ltd. 408 p.